

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 22 marca 2012 r. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Ł. wystąpił przeciwko B. K. o uznanie za bezskuteczny w stosunku do powoda zawartą przed Sądem Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi w dniu 23 marca 2007 roku w sprawie I Ns 35/07. Podstawą roszczenia o uznanie ugody dotyczącej podziału majątku za bezskuteczną był fakt, że, zgodnie z twierdzeniami pozwu, na skutek podziału majątku pozwana otrzymała przedmioty o znacznie wyższej wartości niż przedmioty otrzymane przez M. K., a że ten ostatni był dłużnikiem w stosunku do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Ł. w związku z tytułu przestępstw, za które skazany został wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 28 stycznia 2009 roku w sprawie XVIII K 124/05, ugoda była dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela (pozew, k. 2 – 11).

Pozwana B. K. wniosła o oddalenie powództwa w całości wskazując, iż w wyniku zawartej ugody sądowej małżonkowie otrzymali składniki majątkowe o porównywalnej wartości, nie doszło zatem do pokrzywdzenia wierzyciela (odpowiedź na pozew, k. 140 – 142).

W dniu 6 sierpnia 2012 roku do sprawy w charakterze interwenienta ubocznego po stronie pozwanej wstąpił M. K., który wniósł o oddalenie powództwa w całości podnosząc, iż w wyniku zawartej ugody sądowej małżonkowie otrzymali składniki majątkowe o porównywalnej wartości, nie doszło zatem do pokrzywdzenia wierzyciela (interwencja uboczna, k. 155 – 157).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W skład majątku dorobkowego małżonków B. K. i M. K. wchodzi:

1. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu numer (...) położonego w Ł. przy ul. (...);
2. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu numer (...) położonego w Ł. przy ul. (...);
3. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu numer (...) położonego w Ł. przy ul. (...);
4. własność lokalu mieszkalnego numer (...) położonego w Ł. przy ul. (...);
5. własność nieruchomości położonej w S., gmina S.;
6. własność nieruchomości położonej w S. L., oznaczonej jako działka numer (...);
7. własność nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...);
8. własność nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...);
9. własność nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...);
10. własność nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...);
11. udział w wysokości 6/16 we współwłasności nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...);
12. udział w wysokości 73/120 we współwłasności nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...);
13. udział w wysokości 78/100 we współwłasności nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...);
14. udział w wysokości 1/2 we współwłasności nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...);
15. samochód osobowy V. (...), numer rejestracyjny (...);

16. akcje serii C Przedsiębiorstwa Produkcyjno – Handlowego (...) Spółki Akcyjnej w Ł. – 50.000 akcji o wartości nominalnej 500.000 zł;

17. akcje serii (...) Spółki Akcyjnej w Ł. – 60.000 akcji o wartości nominalnej 600.000 zł (ugoda, k. 89 – 91 akt I Ns 35/07).

Z dniem 1 października 2004 roku umownie zniesiona została wspólność ustawowa małżeńska małżonków B. K. i M. K. (akt notarialny, k. 411).

Sprawa o rozwód małżonków B. K. i M. K. została wszczęta w 2005 roku. Wyrok rozwodowy zapadł w październiku 2007 roku. M. K. w tym czasie pozostawał aresztowany począwszy od lutego 2004 roku i opuścił areszt w lipcu 2006 roku. Po opuszczeniu aresztu B. K. i M. K. przebywali nadal w jednym domu w S., z tym że pozwana w tym czasie mieszkała również na (...). M. K. w S. mieszkał do 2008 roku. W późniejszych latach byli małżonkowie spotykali się okazjonalnie (zeznania pozwanej B. K., k. 1669, 01:16:11).

Ugodą sądową z dnia 23 marca 2007 roku zawartą przed Sądem Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi w sprawie I Ns 35/07 małżonkowie B. K. i M. K. dokonali zgodnego podziału swojego majątku dorobkowego w ten sposób, że M. K. otrzymał na własność nieruchomości położoną w S., gmina S. oraz akcje serii (...) i (...) Spółki Akcyjnej w Ł., zaś pozostałe nieruchomości oraz samochód osobowy na własność otrzymała B. K. (ugoda, k. 89 – 92 akt I Ns 35/07).

Wartość samochodu osobowego V. (...) wchodzącego w skład majątku dorobkowego na dzień podziału majątku wynosiła 25.000 zł (ugoda, k. 91 akt I Ns 35/07).

Spółka akcyjna Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowe (...) zawiązana została w dniu 22 sierpnia 2001 roku, M. K. nabył akcje spółki serii (...) – 50.000 akcji o wartości nominalnej 500.000 zł w dniu 31 marca 2003 roku, zaś B. K. nabyła akcje serii (...) – 60.000 akcji o wartości nominalnej 600.000 zł w dniu 21 lipca 2004 roku (akty notarialne, k. 158 – 171).

Łącznie kapitał zakładowy spółki (...) składał się z 302.000 akcji o równej wartości nominalnej (opinia biegłego ds. ekonomii, k. 1567).

W złożonych sprawozdaniach finansowych za lata 2002 – 2005 firma wykazywała stratę w wysokości kolejno: 793.958,66 zł, 1.139.383,43 zł, 308.130,20 zł i 99.243 zł. Wszystkie wskaźniki dotyczące rentowności przedsiębiorstwa od 2002 roku wykazywały wartości znacznie poniżej zera. Wartość księgowa przedsiębiorstwa miała wyraźną tendencję spadkową, już w 2004 roku osiągnęła wartość ujemną, dodatkowo pogłębiającą się w 2005 roku. Przedsiębiorstwo utrzymywało wysokie zadłużenie w odniesieniu do kapitału własnego. Wskaźnik bieżącej płynności finansowej wynosił kilkanaście procent przy wartości referencyjnej 150 %. Z kolei wskaźnik bieżącej płynności gotówkowej wynosił 0,02 – 0,03 przy wartości referencyjnej 0,2, zatem firma miała dziesięciokrotnie mniej gotówki niż zalecana jej ilość. W 2004 roku spółka była już w zasadzie w stanie upadłości, a w 2005 roku faktycznie nie działała. Do dnia dzisiejszego spółka nie działa. Stan działania spółki po 2005 roku nie zmienił się (opinia biegłego ds. ekonomii, k. 1564 – 1602; zeznania świadka M. K., k. 1667, 00:05:04).

Wartość akcji Przedsiębiorstwa Produkcyjno – Handlowego (...) według stanu i cen na dzień podziału majątku małżonków B. K. i M. K. wynosiła minus 1.599.662,25 zł (opinia biegłego ds. ekonomii, k. 1564 – 1602).

Wartość poszczególnych nieruchomości wchodzących w skład majątku dorobkowego B. K. i M. K. według ich stanu i cen na dzień podziału majątku wynosiła:

1. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu numer (...) położonego w Ł. przy ul. (...) – 240.000 zł;
2. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu numer (...) położonego w Ł. przy ul. (...) – 137.000 zł;

3. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu numer (...) położonego w Ł. przy ul. (...) – 177.000 zł;
4. lokal mieszkalny numer (...) położony w Ł. przy ul. (...) – 88.000 zł;
5. nieruchomość położona w S., gmina S. – 5.109.800 zł;
6. nieruchomość położona w S. L., oznaczonej jako działka numer (...) – 905.000 zł;
7. nieruchomość położona w Ł. przy ul. (...) – 2.107.000 zł;
8. nieruchomość położona w Ł. przy ul. (...) – 6.119.000 zł;
9. nieruchomość położona w Ł. przy ul. (...) – 2.339.000 zł;
10. nieruchomość położona w Ł. przy ul. (...) – 1.580.000 zł;
11. udział w wysokości 6/16 we współwłasności nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...) – 475.300 zł;
12. udział w wysokości 73/120 we współwłasności nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...) – 951.300 zł;
13. udział w wysokości 78/100 we współwłasności nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...) – 1.333.800 zł;
14. udział w wysokości 1/2 we współwłasności nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...) – 401.650 zł (opinia biegłej ds. szacunku nieruchomości E. R., k. 488 – 765; opinia biegłej ds. szacunku nieruchomości E. W. co do nieruchomości położonej w S., k. 1117 – 1141).

Według szacunków na wyjątkowo ostrożnym poziomie wartość niektórych spośród wskazanych wyżej nieruchomości wchodzących w skład majątku dorobkowego B. K. i M. K. według ich stanu i cen na dzień podziału majątku wynosiła:

1. nieruchomość położona w S. L., oznaczonej jako działka numer (...) – 876.000 zł;
2. nieruchomość położona w Ł. przy ul. (...) – 2.337.000 zł;
3. nieruchomość położona w Ł. przy ul. (...) – 5.579.000 zł;
4. nieruchomość położona w Ł. przy ul. (...) – 2.192.000 zł;
5. nieruchomość położona w Ł. przy ul. (...) – 1.460.000 zł;
6. udział w wysokości 6/16 we współwłasności nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...) – 579.000 zł;
7. udział w wysokości 73/120 we współwłasności nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...) – 933.000 zł (opinia biegłej ds. szacunku nieruchomości E. W., k. 1141 – 1390, 1437).

W dniu 28 stycznia 2009 roku w Sądzie Okręgowym w Łodzi w sprawie XVIII K 124/05 zapadł wyrok, mocą którego między innymi M. K. uznany został uznany za winnego tego, że:

1. w okresie od dnia 29 sierpnia 1996 r. do 30 września 1996 r. w Ł., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, będąc jako członek Zarządu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Ł. osobą zobowiązana do zajmowania się sprawami majątkowymi zarządzanej instytucji, nie dopełnił obowiązku racjonalnego gospodarowania mieniem Funduszu, w ten sposób, że w dniu 29 sierpnia 1996 r. podjął uchwałę o sprzedaży na rzecz pracowników i członków RN Funduszu akcji na okaziciela Banku (...) S.A. serii (...) o wartości nominalnej 10 złotych za akcję za cenę 21 złotych za akcję i na podstawie tej uchwały doprowadził do sprzedaży 18.810 akcji za łączną kwotę 395.010 złotych, podczas gdy podejmując ją miał świadomość, iż w związku z planowanym na IV kwartał 1996 r. upublicznieniem (...) S.A. i dopuszczeniem akcji Banku do obrotu giełdowego, wartość tych papierów

znacznie wzrosnąć przez co pozbawił (...) w Ł. zysków w wysokości równej różnicy pomiędzy ceną sprzedaży akcji dokonanej na podstawie uchwały z dnia 29 sierpnia 1996 r. i ceną giełdową tych papierów ustaloną podczas pierwszego notowania akcji na Giełdzie w dniu 03 lutego 1997 r. powodując szkodę majątkową w wielkich rozmiarach w wysokości 507.870 złotych, tj. o przestępstwa określonego w art. 1 §2 i 3 ustawy z dnia 12 października 1994 roku o ochronie obrotu gospodarczego i zamianie niektórych przepisów prawa karnego (Dz. U. 126 z 1994r, nr 126, poz. 615);

2. w okresie od 20 kwietnia 1999 roku do 19 grudnia 2000 roku w Ł. i C., jako Prezes Zarządu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Ł., będąc osobą zobowiązaną do zajmowania się sprawami majątkowymi Funduszu, przez nadużycie uprawnień i niedopełnienie ciężących na nim obowiązków wyrządził w mieniu zarządzanej jednostki szkodę majątkową w wielkich rozmiarach w wysokości co najmniej 42 256 886,34 zł w ten sposób, że:

a) wystąpił do Rady Nadzorczej Funduszu z wnioskiem o podjęcie uchwały nr (...) przyznającej (...) S.A. w T. pożyczkę w kwocie 1.000.000 zł na dofinansowanie zadania „termorenowacja budynków”, mając świadomość, że przyznane środki nie zostaną wykorzystane na cel związany z ochroną środowiska a pożyczkobiorca nie posiada środków na realizację zadania oraz spłatę zobowiązania, w wykonaniu której dokonano przelewu kwoty 998.000 zł na rachunek spółki (...), czym wyrządził szkodę majątkową w mieniu (...) w Ł. w wysokości 998.000 zł,

b) poprzez wystąpienie do Rady Nadzorczej z wnioskiem o podjęcie uchwały nr (...), upoważniającej Zarząd do zakupu 500.000 sztuk akcji (...) S.A. w T. serii (...) na kwotę 5.000.000 zł, bez przeprowadzenia uprzedniej analizy ekonomicznej oceniającej rentowność dokapitalizowania spółki w stosunku do której istniały przesłanki do ogłoszenia upadłości, podjął decyzję polegającą na wydatkowaniu środków finansowych Funduszu na cele nie związane z ochroną środowiska i gospodarki wodnej, czym wyrządził szkodę majątkową w mieniu (...) w Ł. w wysokości 5.000.000 zł,

c) dokonał w imieniu Funduszu inwestycji kapitałowych w weksle (...) S.A. bez uprzedniego pozyskania specjalistycznych analiz uzasadniających celowość i rentowność przedsięwzięcia oraz wydatkował z mienia Funduszu znacznie zawyżone w stosunku do ceny giełdowej kwoty na zakup akcji Banku (...), w szczególności: doprowadził do nabycia przez Fundusz weksli inwestycyjnych (...) S.A., przez co wobec niewykupienia powyższych weksli spowodował szkodę w mieniu Funduszu w wysokości odpowiadającej ich cenie transakcyjnej oraz doprowadził do zawarcia umów przedwstępnych zbycia akcji Banku (...) S.A. przez co spowodował szkodę w mieniu Funduszu w kwocie równej różnicy między ceną transakcyjną zakupu akcji a ich ceną giełdową,

d) doprowadził do wystąpienia do Rady Nadzorczej z wnioskiem o podjęcie uchwały nr (...) przyznającej firmie (...) pożyczkę na dofinansowanie zadania „budowa Zakładu (...) w Z.” w kwocie 5.000.000 zł, w wykonaniu której dokonano przelewu kwoty 4.687.133,76 zł na rachunek pożyczkobiorcy, a następnie wystąpił do Rady Nadzorczej z kolejnym wnioskiem o podjęcie uchwały nr (...) przyznającej (...) sp. z o.o. – Spółka Jawna pożyczkę na zadanie „dofinansowanie linii technologicznej dla Zakładu (...) w Z.” w kwocie 5.000.000 zł, w wykonaniu której dokonano przelewu kwoty 3.699.161,29 zł na rachunek pożyczkobiorcy, przez co doprowadził do wydatkowania, ograniczonych w stosunku do potrzeb, środków finansowych Funduszu w wielkich rozmiarach, czym wyrządził szkodę majątkową w mieniu (...) w Ł. w wysokości 8.386.295,04 zł,

e) podjął wraz z członkami Zarządu decyzję o wyrażeniu zgody na pokrycie przez Fundusz kosztów wynajęcia od Agencji (...) S.A. 500 m2 powierzchni biurowej w budynku przy ul. (...) w Ł. przez (...) Centrum (...) w Ł., a zatem o wydatkowaniu środków finansowych na cele inne niż wyszczególnione w ustawie i statucie, czym wyrządził w mieniu (...) w Ł. szkodę majątkową w wysokości 581.940 złotych,

tj. o przestępstwa z art. 296 § 1, 2 i 3 kk;

Za popełnienie opisanych przestępstw M. K. skany został na karę 11 miesięcy pozbawienia wolności z zawieszeniem jej wykonania na okres próby 5 lat i 120 stawek dziennych grzywny po 500 złotych każda, a nadto orzeczono względem niego obowiązek naprawienia szkody w części na rzecz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Ł. w kwocie 300.000 złotych i zakaz zajmowania stanowisk w organach samorządu

terytorialnego i Narodowego i Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz w jednostkach organizacyjnych dysponujących środkami finansowymi wyżej wymienionych podmiotów na okres 10 lat (wyrok karny, k. 19 i 23 – 79).

Wyrokiem z dnia 19 stycznia 2011 roku w sprawie II Aka 26/10 Sad Apelacyjny w Łodzi zmienił ten wyrok w stosunku do M. K. w ten sposób, że przyjął, że czynem związanym ze sprzedażą akcji Banku (...) wyrządził znaczną szkodę majątkową (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi, k. 20 – 22).

Postanowieniem z dnia 13 października 2011 roku prawomocnemu wyrokowi Sądu Okręgowego w Łodzi w sprawie XVIII K 124/05 nadano przeciwko M. K. klauzulę wykonalności na rzecz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Ł. (postanowienie, k. 80 – 81).

Sprawa karna, w której skazany został M. K. była szeroko komentowana w mediach: wszystkie gazety o niej pisały i były informacje w telewizji. Postępowanie prokuratorskie rozpoczęło się w 2003 roku (zeznania świadka M. K., k. 1668, 00:19:30).

W dniu 17 marca 2011 roku M. K. uiścił na rzecz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Ł. tytułem naprawienia szkody kwotę 500 zł (potwierdzenie wpłaty, k. 132).

W dniu 16 grudnia 2011 roku Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Ł. złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego, celem uzyskania należności w wysokości 299.500 zł (wniosek egzekucyjny, k. 133 – 134).

M. K. oraz inne osoby na rzecz M. K. dokonywały dalszych wpłat na rzecz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Ł. tytułem naprawienia szkody orzeczonej wyrokiem karnym: w 2012 roku – łącznie 60.000 zł od osób trzecich, w dniu 2 grudnia 2014 roku – 4.500 zł, w dniu 10 grudnia 2014 roku – 205.000 zł (potwierdzenia wpłat, k. 433, 987, 988).

Do dnia 1 marca 2016 roku M. K. spłacił na rzecz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Ł. całość zobowiązania z tytułu naprawienia szkody orzeczonej wyrokiem karnym (pisma, k. 1078 – 1079).

Powyższy stan faktyczny ustalono na podstawie wszystkich powołanych wyżej dowodów. W szczególności w zakresie oszacowania nieruchomości wchodzących w skład majątku wspólnego małżonków B. K. i M. K. sąd oparł się na przeprowadzonych w sprawie dwóch opiniach biegłych do spraw szacowania nieruchomości. Obie opinie są spójne ze sobą i konsekwentne w zakresie wynikających z nich wniosków. Obie biegłe przekonująco wyjaśniły metodę, na której oparły się dokonując szacunku nieruchomości, dobór nieruchomości porównawczych oraz pozostałe wątpliwości zgłaszane przez strony. Co najistotniejsze, wyniki obu szacunków, są na bardzo podobnym poziomie, a te dokonane przez biegłą E. W. kształtują się zasadniczo na nieco niższym poziomie, z uwagi na to, że – jak podkreśliła sama biegła – dokonane są one wyjątkowo ostrożnie. W tej sytuacji należało uznać, że dalsze badanie spójnych opinii biegłych i wyjaśnianie kwestii, które zostały już dostatecznie wyjaśnione, nie było konieczne. Dlatego sąd oddalił wnioski dowodowe o dalsze uzupełnianie opinii przez biegłych, o zwrócenie się do Federacji (...) (k. 1533).

Jedynym wyjątkiem jest oszacowanie wartości nieruchomości położonej w S., gmina S., gdzie wyniki obu szacunków były radykalnie rozbieżne. W tym zakresie sąd oparł się na opinii biegłej E. W. uznając, że biegła E. R. błędnie przyjęła charakter rolny nieruchomości, co doprowadziło do zaniżenia jej oszacowania. Wyjaśnienia biegłej E. W. w tym zakresie sąd uznaje za prawidłowe i wystarczające do ustalenia wartości tej nieruchomości.

Prawidłowa i rzetelna była również opinia biegłego do spraw ekonomii, który oszacował wartość firmy (...). Dodać trzeba, że opinia wskazująca na ujemną wartość przedsiębiorstwa, oparta na kilku metodach szacowania i biorąca pod uwagę fakt, że wszystkie wskaźniki dotyczące rentowności przedsiębiorstwa od 2002 roku wykazywały wartości znacznie poniżej zera, była zbieżna z zeznaniami świadka M. K., który twierdził, że w tych latach przedsiębiorstwo nie prowadziło jakiegokolwiek dochodowej działalności i znajdowało się w stanie faktycznej upadłości. W żaden sposób

szacunków tych zmienić nie mogą twierdzenia o rzekomych należnościach przysługujących spółce, skoro należności te nie znalazły jakiegokolwiek wyrazu w księgach rachunkowych spółki, a powództwo o ich wyegzekwowanie nie zostało nawet skutecznie wszczęte.

Sąd oddalił też wniosek o przesłuchanie świadków D. K. i K. K. (1) na okoliczność stosunku bliskości pomiędzy stronami ugody w przedmiocie podziału majątku dorobkowego małżonków K. (k. 1669) jako, że wniosek ten był zgłoszony z naruszeniem wyznaczonego przez sąd terminu z art. 207 § 3 k.p.c., a nadto w kontekście zgłoszonej tezy dowodowej przeprowadzenie tego dowodu było zbędne, z uwagi na dokonane już ustalenia i poniższe rozważania prawne.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo o uznanie za bezskuteczny w stosunku do powoda umowy podział majątku dorobkowego B. K. i M. K. dokonany ugodą sądową było w całości zasadne i zostało przez sąd uwzględnione.

Przed przystąpieniem do analizy przesłanek zasadności powództwa ze skargi pauliańskiej, mając na uwadze zakres sporu między stronami, należy poczynić wstępne uwagi na temat przedmiotu ochrony roszczenia pauliańskiego, przedmiotu zaskarżenia i legitymacji biernej.

Przedmiotem ochrony wynikającej z powództwa pauliańskiego jest wierzytelność, przy czym musi być to skonkretyzowana wierzytelność o charakterze pieniężnym. Wierzytelność taka powinna istnieć zarówno w chwili dokonywania czynności skarżonej w drodze actio pauliana, w momencie wytaczania powództwa, a także w chwili orzekania o zasadności tego powództwa przez sąd. Co istotne, dla możliwości uwzględnienia powództwa **nie jest wprawdzie konieczne, aby wierzytelność była już wymagalna, jak również, aby z tytułu danej wierzytelności istniał już tytuł egzekucyjny**, jednakowoż samo wykazanie istnienia wierzytelności jest nieodzowne (uchwała SN z dnia 11 października 1995 r., III CZP 139/95). Ważne jest, by przysługująca powodowi wobec określonego dłużnika wierzytelność była realna i skonkretyzowana, a nie hipotetyczna. Ochroną pauliańską objęta jest bowiem zawsze konkretna wierzytelność, stanowiąca przedmiot żądanej przez wierzyciela ochrony, a nie wszelkie bliżej nieoznaczone prawa powoda. Nie jest jednak konieczne, aby wierzytelność była już wymagalna lub objęta była istniejącym tytułem egzekucyjnym (wyrok SN z dnia 27 listopada 2003 r., III CKN 355/01).

W rozpoznawanej sprawie wierzytelność, ochrony której dochodzi strona powodowa spełnia wymagane kryteria. Skazujący wyrok karny z dnia 28 stycznia 2009 roku zapadły w Sądzie Okręgowym w Łodzi w sprawie XVIII K 124/15, będący dokumentem urzędowym, wskazuje na istnienie wierzytelności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Ł. w stosunku do M. K., a także konkretyzuje te wierzytelności zarówno co do ich charakteru (wierzytelności o charakterze odszkodowawczym, wynikające z konkretnych zachowań dłużnika), jak i co do wysokości (dokładnie w wyroku karnym określonej, zarówno co do poszczególnych czynów, jak i globalnie). Strona pozwana, ani interwenient uboczny nie zaferowali też jakichkolwiek dowodów mogących świadczyć o innej wysokości wskazanych wierzytelności, względnie o ich wygaśnięciu na podstawie zdarzeń mających miejsce po uprawomocnieniu się wyroku karnego. Mimo tego, że wskazane wierzytelności nie są objęte tytułem egzekucyjnym, uznać trzeba, że zostały one skonkretyzowane zarówno co do ich istnienia i charakteru (wynikających z wiążącej mocy skazującego wyroku karnego – art. 11 k.p.c.), jak i wysokości (wynikającej co najmniej z urzędowego charakteru dokumentu, jakim jest wyrok karny – art. 244 § 1 k.p.c.) w sposób wystarczający dla możliwości uwzględnienia powództwa pauliańskiego.

Przedmiotem zaskarżenia akcją pauliańską jest czynność prawna dłużnika, wskutek której osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową. **Również uгода sądowa**, której zawarcie doprowadziło do umorzenia postępowania na podstawie art. 355 § 1 k.p.c., może być zaskarżona przez wierzyciela w drodze skargi pauliańskiej (wyrok SN z dnia 15 października 1999 r., III CKN 388/98). Ponieważ taka właśnie uгода została zawarta w dniu 23 marca 2007 roku przed Sądem Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi w sprawie I Ns 35/07 między małżonkami B. K. i M. K. w zakresie zgodnego podziału ich majątku dorobkowego, nie ulega wątpliwości, że może być ona przedmiotem zaskarżenia przez wierzyciela w drodze powództwa pauliańskiego.

Legitymację bierną w procesie pauliańskim posiadają co do zasady osoby, które dokonały czynności fraudacyjnej z dłużnikiem głównym. Osoba trzecia, która wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela uzyskała korzyść majątkową, **zachowuje legitymację bierną także wtedy, gdy przed doręczeniem pozwu rozporządziła korzyścią na rzecz innej osoby** (uchwała SN z dnia 24 lutego 2011r., III CZP 132/10). W rozpoznawanej sprawie oznacza to, że fakt sprzedaży osobom trzecim części nieruchomości objętych podziałem majątku nie wpływa na istnienie legitymacji biernej po stronie pozwanej, ani na ocenę przesłanek zasadności powództwa.

Po tych uwagach wstępnych przejść można do rozważań nad zasadnością powództwa. Zgodnie z przepisem **art. 527 § 1 k.c.** gdy wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. **Przesłankami skargi pauliańskiej są:** (i) istnienie wierzytelności podlegającej ochronie pauliańskiej; (ii) pokrzywdzenie wierzyciela; (iii) uzyskanie przez osobę trzecią korzyści majątkowej; (iv) działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela; (v) wiedza lub możliwość dowiedzenia się przez osobę trzecią, przy zachowaniu należytej staranności, o pokrzywdzeniu wierzycieli dłużnika. Dla ubezskutecznienia czynności prawnej konieczne jest, by wszystkie te przesłanki zostały spełnione łącznie.

Istnienie wierzytelności podlegającej ochronie pauliańskiej zostało wyżej omówione. Istnienie, charakter, strony i wysokość wierzytelności wprost wynikają z wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 28 stycznia 2009 roku w sprawie XVIII K 124/15. Jeszcze raz podkreślić trzeba, że w sprawie nie przeprowadzono żadnego kontrdowodu na te okoliczności, w szczególności strona pozwana nie wykazała, by zobowiązania wynikające z wyroku w jakikolwiek sposób wygasły.

Czynność prawna dłużnika jest dokonana **z pokrzywdzeniem wierzyciela**, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności (art. 527 § 2 k.c.). Dłużnik jest niewypłacalny, gdy jego majątek nie wystarcza na pokrycie długów. Dłużnik staje się niewypłacalny w wyższym stopniu, gdy wskutek zaskarżonej czynności wierzyciel nie jest w stanie uzyskać pełnego zaspokojenia swych roszczeń, a także wtedy, gdy wierzyciel może uzyskać zaspokojenie, lecz z dodatkowym znacznym nakładem kosztów, czasu i ryzyka. Ciężar udowodnienia niewypłacalności dłużnika spoczywa na wierzycielu, przy czym może on wykazywać niewypłacalność dłużnika wszelkimi możliwymi środkami dowodowymi.

W rozpoznawanej sprawie małżonkowie B. K. i M. K. dokonali zgodnego podziału całego swojego majątku dorobkowego w ten sposób, że M. K. otrzymał na własność nieruchomości położoną w S., gmina S. o wartości 5.109.800 zł oraz akcje serii (...) i (...) Spółki Akcyjnej w Ł. o wartości około minus 582,644 zł (wartość całego przedsiębiorstwa wynosiła minus 1.599.662,25 zł, zaś M. K. posiadał 110.000 z 302.000 akcji). Wartość jego majątku w wyniku dokonanego podziału wynosiła więc około 4.527.000 zł. Tymczasem wartość majątku dorobkowego małżonków według stanu i cen (nawet szacowanych bardzo ostrożnie – najniższych wyliczonych przez biegłych w sprawie) na dzień podziału majątku wynosiła około 18.641.500 zł, albowiem wartość składników majątkowych, które przypadły na wyłączną własność B. K. wynosiła co najmniej (według najniższych szacunków) 14.114.250 zł. Wartość majątku, który M. K. powinien objąć w wyniku adekwatnego podziału majątku wynosiłaby zatem około 9.320.750 zł. W sprawie brak też dowodów co do istnienia innego, niż objętego majątkiem dorobkowych, majątku odrębnego M. K.. Z drugiej strony wyrokiem karnym stwierdzono istnienie wierzytelności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Ł. w stosunku do M. K. w łącznej wysokości co najmniej około 42.760.000 zł. Porównanie wysokości majątku dłużnika z wysokością jego zobowiązań wskazuje, że jest on niewypłacalny, gdyż jego majątek nie wystarcza na pokrycie długów, a **na skutek podziału majątku stał się niewypłacalny w wyższym stopniu**, albowiem do jego majątku nie wpłynęły składniki wartości około 5.000.000 zł, które powinien otrzymać w sytuacji adekwatnego podziału majątku.

Uzyskanie korzyści majątkowej przez osobę trzecią może polegać bądź na nabyciu przez nią prawa majątkowego, bądź na zwolnieniu jej z zobowiązania, a zatem zarówno na zwiększeniu aktywów, jak i zmniejszeniu

pasywów majątku osoby trzeciej, przy czym decydujący jest tu brak ekwiwalentności świadczeń dłużnika i osoby trzeciej. Warunkiem uznania bezzasadności skargi pauliańskiej, a w konsekwencji pełnej ważności i skuteczności czynności prawnej, jest uznanie, że dłużnik w zamian za swoje świadczenie uzyskał ekwiwalent, który nadal znajduje się w jego majątku lub posłużył mu do zaspokojenia wierzycieli (m.in. wyrok SN z dnia 7 grudnia 1999 r., I CKN 287/98).

Podział majątku dorobkowego małżonków B. K. i M. K. dokonany ugodą sądową nie miał charakteru ekwiwalentnego. Wartość majątku, który każdy z małżonków powinien objąć w wyniku ekwiwalentnego podziału majątku wynosiła około 9.320.750 zł, jak to wynika z powyższych rozważań, nawet dokonanych przy przyjęciu wyjątkowo ostrożnych szacunków co do wartości majątku. Skoro pozwana otrzymała składniki majątkowe o wartości 14.114.250 zł bez konieczności dopłat na rzecz M. K., to oznacza, że **uzyskała bezpłatną korzyść majątkową w wysokości wartości składników, które przypadły jej ponad udział w majątku wspólnym.**

Czynność dzialana ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela to czynność podjęta w sytuacji, w której dłużnik mógł przewidzieć, że w wyniku jej dokonania stanie się niewypłacalny albo niewypłacalny w większym stopniu. W celu udowodnienia świadomości pokrzywdzenia wierzyciela, powód powinien wykazać, że dłużnik wiedział o istnieniu wierzytelności i znał skutek swej czynności prawnej w postaci usunięcia ze swego majątku przedmiotów, z których wierzyciele mogliby uzyskać zaspokojenie.

W rozpoznawanej sprawie w chwili dokonania podziału majątku (2007 roku), dłużnik w sposób oczywisty miał świadomość, że od 2003 roku toczy się przeciwko niemu postępowanie przygotowawcze, a od 2005 roku postępowanie karne przed sądem, w którym zarzucono mu popełnienie w latach 1996 – 2000 czynów na szkodę Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Ł., których konsekwencją może być nie tylko skazanie go, ale i konieczność naprawienia szkody. Dłużnik nie tylko wiedział, jakie czyny popełnił, ale i jaką szkodę majątkową wyrządził wierzycielowi, albowiem jej wyliczenie wynikało wprost z aktu oskarżenia. W ocenie sądu, dłużnik musiał mieć również świadomość pokrzywdzenia wierzyciela. Trzeba przypomnieć, że dłużnikowi znany był rynek nieruchomości, skoro był właścicielem lub współwłaścicielem ośmiu kamienic i nieruchomości na terenie Ł., którymi od wielu lat zarządzał, czerpiąc z nich dochód, a oprócz tego dwóch nieruchomości poza Ł. i czterech mieszkań. Doskonale znał też stan i wartość przedsiębiorstwa (...), którego był akcjonariuszem (co wynika z jego zeznań). W tej sytuacji przejęcie jednej nieruchomości i przedsiębiorstwa, które nie funkcjonuje i znajduje się w stanie faktycznej upadłości, połączone z oddaniem drugiej stronie podziału majątku ośmiu zabudowanych kamienicami nieruchomości na terenie Ł., czterech mieszkań i działki rekreacyjnej w S., oznacza, że musiał zdawać sobie sprawę z nieadekwatnego charakteru podziału i usunięcia ze swego majątku przedmiotów, z których wierzyciele mogliby uzyskać zaspokojenie.

Dla uwzględnienia powództwa pauliańskiego konieczne jest także ustalenie, że **osoba trzecia wiedziała, a przynajmniej przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć o pokrzywdzeniu wierzycieli dłużnika.** Stan świadomości osoby trzeciej oceniany jest wedle stanu istniejącego w chwili dokonywania czynności. Przesłanka wiedzy lub możliwości dowiedzenia się przez osobę trzecią o pokrzywdzeniu wierzycieli wymaga wykazania złej wiary osoby trzeciej odnoszącej korzyść z zaskarżonej czynności prawnej. Ocena zachowania przez osobę trzecią należytej staranności polega na porównaniu zachowania osoby trzeciej z zachowaniem oczekiwanym od osoby postępującej rozsądnie i rozważnie, zgodnie z zasadami współżycia społecznego i uczciwego obrotu.

Porównanie zachowania B. K. z tak określonym wzorcem postępowania wskazuje, że w okolicznościach sprawy przy dołożeniu należytej, a wręcz minimalnej nawet staranności, mogła się dowiedzieć o pokrzywdzeniu wierzycieli dłużnika. Sprawa rozwodowa małżonków B. K. i M. K. rozpoczęła się w 2005 roku, w tym czasie już od dwóch lat toczyło się postępowanie przygotowawcze przeciwko M. K., a w samym 2005 roku wniesiono przeciw niemu akt oskarżenia. Co więcej, sprawa ta była szeroko komentowana w mediach: wszystkie gazety o niej pisały i były informacje w telewizji. Pozwana zatem nie tylko z informacji medialnych, ale przede wszystkim bezpośrednio od samego M. K. mogła dowiedzieć się o charakterze stawianych mu zarzutów i ich ewentualnym wpływie na jego sytuację majątkową. Pozwana zaniedbała jednak nawet takich podstawowych i minimalnych aktów staranności (jak sama zeznała, nie

rozmawiała z mężem na ten temat, k. 1669, 01:33:17) i to w sytuacji gdy małżonkowie podejmowali wspólnie inne ważne decyzje finansowe, jak choćby zawarcie w 2004 roku umowy rozdzielności majątkowej.

Trzeba zresztą wskazać, że zgodnie z przepisem art. 528 k.c. jeżeli skutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli **osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie**, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Przepis ten znajduje zastosowanie do czynności dokonanych pod tytułem darmym, a zatem nie tylko do darowizn, ale także do innych czynności, mocą których osoba trzecia uzyskuje bezpłatnie korzyść majątkową. Korzyścią majątkową uzyskaną bezpłatnie jest każda korzyść, w zamian za którą osoba trzecia nie spełniła, ani nie zobowiązała się spełnić, jakiegokolwiek ekwiwalentnego świadczenia w ramach jakiegokolwiek stosunku prawnego (Fras Mariusz (red.), Habdas Magdalena (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania. Część ogólna., <http://sip.lex.pl>). Orzecznictwo sądowe niejednokrotnie wskazywało na to, że czynnością dokonaną pod tytułem darmym w rozumieniu komentowanego przepisu jest również sytuacja, w której w dziale spadku lub podziale majątku dochodzi do nabycia przedmiotów majątkowych objętych podziałem przez uczestników postępowania niebędących dłużnikami, z jednoczesnym zrzeczeniem się spłaty udziału przez dłużnika. Powoduje to uzyskanie przez pozostałych spadkobierców bezpłatnej korzyści majątkowej w rozumieniu art. 528 k.c., a korzyścią tą jest wartość składników majątkowych, jakie przypadły niedłużnikowi ponad wartość jego udziału w majątku (por. wyrok SA w Szczecinie z dnia 31 stycznia 2018 r., I ACa 732/17, wyrok SA w Katowicach z dnia 19 października 2017 r., I ACa 452/17).

Do podziału majątku spełniającego powyższe kryteria doszło w rozpoznawanej sprawie: B. K. nabyła w wyniku podziału majątku przedmioty majątkowe o wartości znacznie przekraczającej jej udział w majątku dorobkowym, a M. K. zrzekł się jakichkolwiek spłat z tytułu tak dokonanego podziału. Pozwana uzyskała zatem korzyść majątkową, w zamian za którą dłużnik nie spełnił, ani nie zobowiązał się spełnić, jakiegokolwiek ekwiwalentnego świadczenia w ramach jakiegokolwiek stosunku prawnego, a zatem korzyść majątkową bezpłatną. W związku z powyższym, abstrahując nawet od powyższych wywodów o pozostawaniu pozwanej w złej wierze, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby pozwana nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Konkludując powyższe rozważania należy podkreślić, że **wszystkie wskazane przez przepis art. 527 § 1 k.c. zostały spełnione**, co przesądza o zasadności dochodzonego w niniejszej sprawie powództwa.

Co do zakresu uwzględnienia powództwa i treści wyroku należy jeszcze wskazać, że rozwiązania przyjęte w zakresie ukształtowania odpowiedzialności małżonka za długi drugiego z nich, nie mogą eliminować lub ograniczać możliwości posługiwania się skargą pauliańską wobec rozporządzeń obejmujących składniki majątku wspólnego, dokonywanych przez małżonków z pokrzywdzeniem wierzycieli, to jest w warunkach art. 527 i nast. k.c. W przeciwnym razie doszłoby do znacznego osłabienia funkcji ochronnych tego środka prawnego, przysługującego wierzycielom i związanego z każdą wierzytelnością (wyrok SN z dnia 25 maja 2017r., II KKN 567/16). Przepis art. 527 k.c. ma charakter egzekucyjny, a rezultatem uwzględnienia powództwa jest możliwość zaspokojenia się przez wierzyciela z majątku wspólnego małżonków, na zasadach określonych w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym, oczywiście po uzyskaniu przez wierzyciela tytułu egzekucyjnego. Dlatego bez względu na zakres korzyści, jaką pozwana odniosła z ugody o podział majątku, rozstrzygnięcie dotyczy całej ugody, a nie wyłącznie jej części, w której pozwana odniosła korzyść. Zasada dopuszczalności skutecznego posłużenia się przez wierzyciela akcją pauliańską wobec fraudacyjnego rozporządzenia majątkowego podjętego przez małżonków w drodze umownego podziału ich majątku wspólnego nie pozbawia małżonka niebędącego dłużnikiem należnej mu ochrony prawnej. Przepis art. 532 k.c. stanowi, że wierzyciel, względem którego czynność prawna dłużnika została uznana za bezskuteczną, może z pierwszeństwem przed wierzycielami osoby trzeciej dochodzić zaspokojenia z przedmiotów majątkowych, które wskutek czynności uznanej za bezskuteczną wyszły z majątku dłużnika albo do niego nie weszły. Uprawnienie wierzyciela pozostaje jednak w każdym przypadku ograniczone do korzyści, jaką pozwana uzyskała w wyniku zaskarżonej ugody o podział majątku, ponieważ tylko tej korzyści dotyczyć może egzekucja. Zaskarżona czynność prawna pozostaje ważna, ale wskutek uwzględnienia skargi pauliańskiej wierzyciel może skierować egzekucję do masy majątkowej małżonków

tak, jak gdyby nie podział majątku nie został dokonany, oczywiście uwzględniając odpowiednie dla czasu powstania wierzytelności przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

Mając powyższe na uwadze sąd uznał za bezskuteczną wobec Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Ł. ugodę sądową dotyczącą podziału majątku wspólnego B. K. i M. K. zawartą w dniu 23 marca 2007 roku przed Sądem Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi w sprawie I Ns 35/07 w celu zaspokojenia wierzytelności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Ł. w stosunku do M. K. wynikających z przestępstw, za popełnienie których M. K. skazany został wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 28 stycznia 2009 roku wydanym w sprawie XVIII K 124/05, zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 19 stycznia 2011 roku wydanym w sprawie II AKa 26/10, a dotyczących czynów wskazanych w treści wyroku.

Pozwana przegrała sprawę, zatem **o kosztach procesu** sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. zasądzając je od niej na rzecz strony powodowej. Na koszty te złożyły się: opłata od pozwu (100.000 zł), wynagrodzenie adwokackie (7.200 zł), opłata od pełnomocnictwa (17 zł) i poniesione przez powoda koszty wynagrodzenia biegłych (11.500 zł, k. 791 i 1605).

O nieuiszczonych **kosztach sądowych** sąd orzekł na podstawie art. 113 ust. 1 u.k.s.c., zasądzając je w całości od pozwanej, która przegrała sprawę. Na koszty te złożyły się nieuiszczone przez strony koszty opinii biegłych w łącznej wysokości 40.279,33 zł (k. 791, 838, 896, 914, 999, 1074, 1445, 1469, 1605 i 1692).

Z/ Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikom stron i interwenienta ubocznego.

Dnia 25 listopada 2019 r.